

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: The Life of Romeyn de Hooghe 1645-1708: Prints, Pamphlets and Politics in the Dutch Golden Age

Auteur: Anne-Rieke van Schaik

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 41.1, pp. 86-89.

© 2019 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

tuurlijke centrum van de kolonie, een informele economie waar de vrijen 'hun diensten en waren aanboden aan de continue stroom van arriverende zeelieden, opzichters en handelaren' (p. 81). Fatah-Black beschrijft de Waterkant als een voor koloniale bestuurders ongreijpbare ruimte waar vrije en onvrije mensen anoniem konden opereren en waar zwarte zeelieden een eigen inkomen konden verwerven en een ongekende vrijheid hadden.

Vanaf 1830 kwamen de formele en informele routes naar vrijheid en onafhankelijkheid volgens Fatah-Black echter onder druk te staan. Paradoxaal genoeg zorgde het vooruitzicht van de afschaffing van slavernij, en de voorbeelden hiervan in andere kolonies in het Caribisch gebied, ervoor dat de steeds ongeruster wordende koloniale elite met harde hand grip probeerde te krijgen op de informele economie en de vrije Afro-Surinaamse gemeenschap.

Het bovengenoemde verhaal is, met vele interessante details en voorbeelden, op een toegankelijke manier opgeschreven. *Eigendomsstrijd* is een populair-wetenschappelijk boek voor een Nederlands publiek en vormt daarmee een brug tussen 'de beschermde omgeving van de Leidse universiteit' (p. 186) en de Nederlandse maatschappij. Tegelijkertijd kent het boek een brede wetenschappelijke basis als onderdeel van Fatah-Blacks NWO onderzoekspro-

ject genaamd *Paths through Slavery*. Als lezer word je meegenomen in de achttiende- en vroeg negentiende-eeuwse geschiedenis van de Afro-Surinaamse gemeenschap in Paramaribo, waarbij er verschillende paden richting vrijheid en emancipatie aan bod komen die de slaven bewandelden.

Het zijn zodoende de levens van deze slaafgemaakten en vrije Afro-Surinamers die centraal staan in Fatah-Blacks onderzoek. Daarmee tracht hij subalterne levens naar de voorgrond van de geschiedschrijving te brengen, een methodologisch interessante maar lastige problematiek die hij enkel in zijn voorwoord kort aanstipt. Middels koloniale archiefstukken zoals erfenissen en rechtsdocumenten, vaak slecht leesbaar en in enorme hoeveelheden, slaagt Fatah-Black erin sporen van de Afro-Surinaamse gemeenschap van vroegmodern Paramaribo te traceren. Hoewel zijn methodologische invalshoek, waarbij de subalterne stemmen uit de koloniale bronnen worden gedestilleerd, slechts op de achtergrond aanwezig is, weet hij op een vernieuwende manier een toegankelijk verhaal te vertellen van koloniaal Suriname met de stedelijke slaafgemaakten en vrijgelatenen in de hoofdrol.

Marie Keulen volgt de bachelors geschiedenis en filosofie aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is geïnteresseerd in het vroegmo-

derne globale en koloniale verleden en zoekt daarin de spanning op tussen micro- en macrogeschiedenis.

POLITIEK, SCHANDAAL EN REPUTATIE IN DE LATE GOUDEN EEUW: HET TURBULENTE LEVEN VAN ROMEYN DE HOOGHE (1645-1708)

Henk van Nierop, *The Life of Romeyn de Hooghe 1645-1708: Prints, Pamphlets and Politics in the Dutch Golden Age*, Amsterdam University Press, 2018; Amsterdam Studies in the Golden Age (serie); ISBN: 9789462981386; hardcover; 452 pp; € 99,00.

Omstreeks tien jaar geleden vond er ter gelegenheid van het driehonderdste sterfjaar van de Amsterdamse etser Romeyn de Hooghe (1645-1708) een tentoonstelling in de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam plaats, *Romeyn de Hooghe: de verbeelding van de Late Gouden Eeuw*. Werken werden getoond van de meest inventieve, productieve en veelzijdige prentenmaker die de Republiek gekend heeft, maar die bij het hedendaagse grote publiek helaas nog relatief onbekend is. Leider van het project was dr. Henk van Nierop, voorheen professor Vroegmoderne Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam (sinds 2014 emeritus hoogleraar) en oprichter van het interdisciplinaire

onderzoeks-

programma *Amsterdam Centre for the Study of the Dutch Golden Age*. De expositie en de gelijknamige tentoonstellingscatalogus zouden als 'springplank' dienen tot verder onderzoek naar het leven en oeuvre van deze ondergewaardeerde artistieke alleskunster. Zo nam Van Nierop de edele taak op zich een biografie te schrijven van de roemruchte graficus, die een uitzonderlijk turbulent leven leidde, doortrokken van sensatie en schandaal.

Een decennium later is het veelbelovende boek uit, en omvangrijker en informatiever kan het haast niet zijn. Het telt 452 pagina's, is rijk geïllustreerd en behandelt in veertien thematische paragrafen het intrigerende leven van 'Romeyn' – de auteur mag hem inmiddels bij zijn voornaam noemen – zonder de afbeeldingen op de voorgrond te laten treden, zoals in eerdere kunsthistorische boeken over deze visuele chroniqueur van de late Gouden Eeuw gangbaar was. Duidelijk is dat de historicus aan het woord is: het biografische doel van het reconstrueren van De Hooghes levensloop heeft prioriteit. Uit alles blijkt dat de gebeurtenissen tot op de bodem zijn onderzocht, van De Hooghes functie als Oranje-propagandist voor stadhouder Willem III tot aan zijn publieke zwartmakerij als godslasteraar en pornograaf, van zijn sociale wederopstanding in Haarlem tot aan zijn veroordeling

voor het Amsterdamse gerecht.

Niets lijkt de lezer bespaard te blijven. Waar het bronnenmateriaal ontoereikend is, vult de auteur de ruimte op met *educated guesses*, speculaties en vermoedens, wat helaas de leesbaarheid niet altijd ten goede komt. Het is onontkoombaar om sommige zaken open te laten, maar de vele vragen die opgeworpen worden en onbeantwoord blijven, zorgen voor enig oponthoud tijdens het lezen. Dit is niet nodig: het is begrijpelijk dat een biografie niet álles omvat, we hebben immers niet de middelen om in De Hooghes hoofd te kijken. Hoewel de auteur desalniettemin deze ambitieuze volledigheid heeft nagestreefd, is hij gelukkig niet in stoutmoedige conclusies vervallen.

De vaak opmerkelijke levenswandel wordt niet alleen stap voor stap nagevolgd, Van Nierop probeert ook de levenskeuzes te verklaren. De Hooghes 'self-fashioning as a gentleman' en zijn ambitie om de sociale ladder te beklimmen lijken als een rode draad door zijn leven te lopen. Maar waarom zette hij dan steeds zijn reputatie en eer, die hem goud waard waren, op het spel? Het is een belangrijke vraag die Van Nierop zich gedurende het boek stelt en waar de lezer bij mag helpen gissen. De thema's van eer, status en netwerken zijn in lijn met een benadering die de laatste jaren veel wordt gehanteerd in de kunst- en cultuurgeschiedenis van de Gouden Eeuw. De zeven-

tiende-eeuwse kunstenaar wordt in dit licht niet meer gezien als een geïsoleerd genie, maar als een zelfbewuste sociaal en cultureel ondernemer – een profiel dat perfect bij Romeyn de Hooghe past.

De ambivalente stijl van Van Nierop, heen en weer bewegend tussen een academicus en een romanschrijver, hebben het boek tot een uniek eindproduct gemaakt: in weinig wetenschappelijke publicaties eindigen de alinea's met *pageturning* zinnen die je dieper het boek in slepen. Ook de interdisciplinaire uitstapjes van de historicus verdienen het hier geprezen te worden: informatieve uiteenzettingen over bijvoorbeeld etstechniek of zeventiende-eeuwse literatuur passeren de revue en maken de stof toegankelijk voor de leek.

Van Nierop heeft ongetwijfeld een belangrijk werk verricht dat verder reikt dan het leven van slechts één personage. Het verhaal van Romeyn de Hooghe is ingebed in alle kennis en eruditie die de emeritus hoogleraar zijn hele loopbaan heeft opgedaan. *The Life of Romeyn de Hooghe* bevat prikkelende perspectieven in de huls van een traditionele biografie en zet hopelijk aan tot meer aandacht voor de levens achter de (vaak anonieme) prenten en boekillustraties die de Gouden Eeuw rijk was. Het is verplichte kost voor universiteitsbibliotheken en onderzoekers, maar ook een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in de Nederlandse

Gouden Eeuw en zichzelf simpelweg wil trakteren op een sappig doch tijdrovend levensverhaal dat leest als een historische thriller, schelmenroman en *Bildungsroman* in één.

Anne-Rieke van Schaik heeft kunstgeschiedenis gestudeerd en volgt nu de onderzoeksmaster geschiedenis en de master Boekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is geïnteresseerd in de kunst, cultuur en boeken van de Nederlandse Gouden Eeuw.